

Crkva »izlaska«

SILVANA FUŽINATO

U apostolskoj pobudnici *Evangelii Gaudium* papa Franjo, govoreći o Crkvi kao majci otvorena srca, definira ju Crkvom »izlaska«. Crkva »izlaska« Crkva je otvorenih vrata u kojoj će svatko sa svojim tegobnim životom, posebice siromašni i bolesni, prezreni i zaboravljeni, pronaći Očev dom.¹ Riječ je o prelijepoj definiciji utemeljenoj na Svetome pismu. Naime prva kršćanska zajednica u definiranju same sebe upotrijebila je metaforu puta. Tako primjerice u Djelima apostolskim 9, 2 Savao odlazi k velikomu svećeniku tražeći pisma za sinagoge u Damasku da »sve one koje nađe od ovoga Puta, muževe i žene, okovane dovede u Jeruzalem«. I u obrani pred Židovima, govoreći o svom životu prije obraćenja, kršćane, njihov način života i njihovu vjeru u Isusa Krista definirat će kao »Put«: »Ovaj sam Put na smrt progonio, u okove bacao i predavao u tamnice muževe i žene.« (Dj 22, 4) A u obrani pred Feliksom Pavao ispovijeda da služi Bogu otaca prema onomu Putu koji oni nazivaju sljedbom (usp. Dj 24, 1–21).

Za razliku od izvanjskoga svijeta, koji ju promatra kao sljedbu, Crkva samu sebe promatra u svjetlu Puta, tj. u svjetlu autentične vjere i nasljedovanja Onoga koji je za sebe samoga rekao da je Put, Istina i Život (usp. Iv 14, 6). Dakle »oni od ovoga Puta« naziv je koji vjernici u Isusa Krista uskrsnuloj pridaju samima sebi. Govoriti danas o Crkvi »izlaska« znači, na neki način, vratiti se na početak Puta i, u svjetlu toga početka, iznova izići i u zajedničkom hodu i današnjemu čovjeku pružiti život Isusa Krista. U tom vraćanju na početak i u promišljanju o novom izlasku i obnovljenom hodu s Kristom raspetim i uskrsnulim pomoći će nam na poseban način evanđelist Marko.

Hē hodos – 'put' je jedan od najznačajnijih teoloških motiva Markova evanđelja. Od ukupno šesnaest puta koliko je upotrijebljen u Markovu evanđelju, čak sedam puta nalazi se u pogl. 8, 31 – 10, 52 koji prikazuju Isusov put prema Jeruzalemu. Riječ je o putu Isusa Mesije koji ide u Jeruzalem podnijeti muku i smrt. To je ujedno put kojim su pozvani hoditi i njegovi učenici nasljeđujući Učitelja. Na tom putu Isus će učenicima tri puta navijestiti svoju muku, smrt i uskrsnuće (usp. Mk 8, 31–33;

¹ Usp. FRANJO, *Evangelii Gaudium – Radost evanđelja. Apostolska pobudnica biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama i svim vjernicima laicima o naviještanju evanđelja u današnjem svijetu*, Zagreb, 2013., br. 46–48. (=EG).

9, 30–32; 10, 32–34). No u Petrovu odvrtaćanju (usp. Mk 8, 32), nerazumijevanju i strahu učenika (usp. Mk 9, 32) i u molbi Zebedejevih sinova da mu u njegovoj slavi sjede zdesna i slijeva (usp. Mk 10, 35–40) zrcali se neshvaćanje, ali i odbijanje nasljedovanja Učitelja na njegovu putu muke i smrti. Za razliku od učenika, slijepi Bartimej u Isusu, sinu Davidovu, prepoznaje Mesiju i slijedi ga na njegovu putu križa postajući tako model učenitva i nasljedovanja koji smo kao »oni od ovoga Puta« i kao Crkva »izlaska« pozvani autentično živjeti i vjerno svjedočiti u svojem »danas«, u »danas« svijeta i čovjeka, posebice siromaha, povlaštenih primatelja evanđelja.²

Ozdravljenje slijepoga Bartimeja (Mk 10, 46–52) posljednje je čudo u Evanđelju po Marku. Činjenica da upravo njime evanđelist zaključuje Isusov put prema Jeruzalemu nije beznačajna. Izlazeći iz Jerihona, u pratnji učenika i silnoga mnoštva, Isus susreće slijepoga prosjaka Bartimeja,³ sina Timejeva. Društveno i religiozno marginalizirani, slijepci su redovito bili i prosjaci te ih je bilo uobičajeno sresti uz put. Za čitatelja koji zna da je to Isusov put prema Jeruzalemu, u kojem će uskoro podnijeti muku i smrt, i koji poznaje njegovo simbolično značenje, jednako kao i značenje Isusova poziva na nasljedovanje u poslušnosti Božjem spasenjskom namumu ljubavi, činjenica da se Bartimej nalazi upravo ondje u trenutku u kojem Isus izlazi iz Jerihona, nastavljajući svoj hod prema Jeruzalemu, nije nipošto slučajna.

Kad je čuo da je to Isus Nazarećanin, Bartimej preuzima inicijativu i stane vikati: »Sine Davidov, Isuse, smiluj mi se!« (Mk 10, 47) Naziv »sine Davidov« kojim se slijepac obraća Isusu iznenađujući je iz sljedećih razloga: to je prvi i jedini put da se u Markovu evanđelju netko Isusu obraća tim nazivom, naziv je stavljen u usta jednoga slijepoga prosjaka koji ga izgovara čak dva puta. Naziv »sin Davidov« zauzimao je značajno mjesto u židovskoj tradiciji te je već u prvom stoljeću prije Krista bio upotrijebljen kao mesijanski naziv. Mesija, sin Davidov, ispunjenje je obećanja sadržana u 2 Sam 7. Zaziv »smiluj mi se«, koji se često pojavljuje u psalmima, zaziv je za pomoć u stanju potrebe. Slijepac se dakle obraća Isusu Nazarećaninu ispovijedajući svoju vjeru u Mesiju osloboditelja i zazivajući njegovo milosrđe.⁴ Ne mareći za prijekore i ušutkavanja, Bartimej još jače vikaše: »Sine Davidov, smiluj mi se!« (Mk 10, 48) ispovijedajući svoje potpuno povjerenje u Isusa i vjeru u njegovu iscjeliteljsku moć.

Vapaj čovjeka u potrebi i njegova nepokolebljiva vjera zaustavljaju Isusa na njegovu putu prema Jeruzalemu. Činjenica da je to jedini slučaj u kojem je netko

² Usp. EG, br. 48.

³ Ime Bartimej potječe od aramejskoga *bar* i grčkoga *Timaio*s te znači 'sin Timejev'.

⁴ S. LÉGASSE, *Marco*, Roma, 2000., 547–548.

zaustavio Isusa na njegovu putu potvrđuje snagu vjere pred kojom Isus ne može i ne želi ostati ravnodušan. U svojoj ljubavi prema čovjeku i u ispunjenju svoga spasenjskoga poslanja Isus se zaustavi i onima koji ga netom prije ušutkivahu reče: »Pozovite ga!« (Mk 10, 48) Bartimej je slijep, ali na Isusov poziv reagira kao da je u potpunosti zdrav: baca sa sebe ogrtač, skače i dolazi k Isusu. Bilo bi normalnije da ga je k Isusu doveo netko od nazočnih ili da je sam polako i oprezno pošao k Isusu slušajući njegov glas. Ozdravljenje slijepca iz Betsaide ispriopovijedano je na daleko vjerojatniji način: »Dođu u Betsaidu, dovedu mu slijepca pa ga zamole da ga se dotakne. On uhvati slijepca za ruku, izvede ga iz sela, pljunu mu u oči, stavi na nj ruke i zapita ga: 'Vidiš li što?'« (Mk 8, 22–23) Iznenadujuća je i učinkovitost Isusova poziva u odnosu na Bartimejevo statično stanje na početku izvješća (usp. Mk 10, 46). No autor namjerno izbjegava realan opis, jer želi naglasiti snagu vjere koja prožima i nosi slijepca k Isusu. Pozornost čitatelja nije toliko usmjerena na vjerojatnost događaja koliko na njegovo značenje: Isusov poziv pokreće slijepca.

U susretu sa slijepcem Isus mu postavlja isto pitanje koje je malo prije postavio Zebedejevim sinovima (usp. Mk 10, 36): »Što hoćeš da ti učinim?« (Mk 10, 51) Neobično je da Isus postavlja slijepcu takvo pitanje kada mu je netom prije u vapaju: »Sine Davidov, smiluj mi se!«, vjerujući njegovoj spasenjskoj snazi, izrekao svoju želju i molbu za ozdravljenjem. Na drugim mjestima slična pitanja imala su za cilj pridobiti informacije o tijeku bolesti (usp. Mt 9, 21) ili o uspjehu izlječenja (usp. Mt 8, 23). U tom slučaju, poput izvrsnoga pedagoga, Isus tim pitanjem iziskuje od slijepca eksplicitnu molbu za ozdravljenjem. Riječ je dakle o osobitosti Markova izvješća kojom pruža čitatelju još jedan nedvojbeni znak Bartimejeve vjere. Uspostavljavajući s Isusom bliskiji kontakt, slijepac ga, riječima dubokoga poštovanja i bezuvjetnoga povjerenja, moli: »Učitelju moj, da progledam.« (Mk 10, 51) Zanimljivo je uočiti da mu Isus ne odgovara ni gestom ni riječju ozdravljenja, nego imperativom »idi« i konstatacijom o spasenjskoj snazi njegove vjere: »vjera te tvoje spasila«. Slijepac odmah progleda i umjesto da poslušaa Isusovu zapovijed i ode, on se uputi za njim. Perfekt glagola *sesōken* – 'spasila', kao i u slučaju žene koja je dvanaest godina bolovala od krvarenja (usp. Mk 5, 34), pokazuje da se ozdravljenje dogodilo u istom trenutku u kojem je Isus izrekao te riječi.

U snazi Isusove spasenjske riječi slijepac zadobiva vid i polazi za Isusom. Iako glagol *akolouthēō* – 'ići za', 'nasljedovati', 'slijediti' – nije uvijek i nužno tehnički pojam za nasljedovanje, ovdje nedvojbeno upućuje na Bartimejevo nasljedovanje Isusa. Tim više što dinamika izvješća to ne iziskuje i što Isus ovdje ne izgovara nijedan poziv na nasljedovanje. Naprotiv, govoreći »idi«, Isus mu ostavlja potpunu slobodu ne

tražeći ništa u zamjenu za ozdravljenje koje mu je podario.⁵ Ipak, zapovijed *hypage* – ‘idi’ – u snazi njegove vjere pokreće Bartimeja na put. Čitatelj koji poznaje nerazumijevanje, tvrdoću i sljepoću srca Isusovih učenika u nasljedovanju Učitelja na njegovu putu muke, u Bartimejevu dragovoljnom i predanom nasljedovanju Isusa, sina Davidova, prepoznaje vrlo snažan znak: povratak tjelesnoga vida, u snazi vjere, omogućava slijepcu nasljedovanje Isusa na njegovu putu križa koji je, u Božjem spasenjskom naumu ljubavi, jedini put spasenja.

Tako slijepi Bartimej, koji je na početku izvješća sjedio uz put, na kraju postaje model učenika koji izliječen od sljepoće, nasuprot sporosti i zatvorenosti dvanaestorice, polazi na put Sina Čovječjega koji uzlazi u Jeruzalem. Čitatelj shvaća da jedini autentičan način nasljedovanja Isusa jest nasljedovanje Mesije raspetoga na njegovu putu muke, smrti i uskrsnuća. Istinski slijepci jesu učenici, a ne Bartimej. Njegov hitan i bezuvjetan odgovor u snažnom je kontrastu sa strahom učenika. Oni koji su Isusa slijedili na njegovu putu malo-pomalo postali su slijepi, nesposobni razumjeti događaje koji su se ispunjavali pred njihovim očima. Za razliku od učenika koji slijede Isusa na njegovu putu prema Jeruzalemu srcem ispunjenim strahom i nemirom, Bartimej se pridružuje Isusu kao da je riječ o nečem najnormalnijem na svijetu, srca oslobođena svakoga straha i svake sumnje.⁶ Stoga je posljednje čudo u Evanđelju po Marku, smješteno na početku Isusova puta prema Jeruzalemu, potrebno čitati u svjetlu nasljedovanja. Glavnu ulogu evanđelist ne povjerava Isusu, nego Bartimeju, prikazujući ga kao model ustrajne i nepokolebljive vjere na koju Isus odgovara darom svjetla.

Prije izvješća o Isusovoj mucii, smrti i uskrsnuću Marko svojim čitateljima još jednom pokazuje što je vjera i što znači nasljedovati Isusa. U slijepom Bartimeju koji ustrajno moli, koji vapi unatoč uštkivanjima, koji biva ohrabren, koji trči ususret Isusu, kojemu Isus vraća tjelesni vid i koji slijedi Isusa na njegovu putu prema Jeruzalemu i Crkva »izlaska« pronalazi predivan model autentične vjere, bezuvjetnoga nasljedovanja i neustrašivoga svjedočenja.⁷ Poput slijepoga Bartimeja, Crkva »izlaska« pozvana je slijediti Isusa na njegovu putu križa, svjedočeći snagu vjere, ljepotu zajedništva, toplinu susreta i radost života, posebice onima koji se, poput Bartimeja, i danas nalaze uz put, uronjenima u tamu beznađa i patnje čiji vapaj nitko ne čuje, malenima i neznatnima čiji glas mnoštvo jačih i danas uštkuje. To je put izlaska na koji nas poziva papa Franjo: »Iziđimo, dakle, iziđimo i pružimo svima život Isusa Krista. [...] Draža mi je Crkva koja je doživjela nezgodu, koja je ranjena

⁵ Isto, 551.

⁶ B. VAN IERSEL, *Marco. La lettura e la risposta. Un commento*, Brescia, 2000., 313.

⁷ Usp. E. SCHWEIZER, *Il Vangelo secondo Marco*, Brescia, 1971., 238.

i prljava zato što je izišla na ulice, nego Crkva koja je bolesna zbog zatvorenosti i komocije hvatanja za vlastite sigurnosti. Ne želim Crkvu koja je zabrinuta za to da bude središte a naposljetku biva zatvorena u klupko opsesija i procedura. Ako nešto mora u nama probuditi sveti nemir i zaokupiti našu savjest, onda je to činjenica da naša braća žive bez snage, svjetla i utjehe prijateljstva s Isusom Kristom, bez vjerske zajednice koja ih prihvaća, bez smisla i cilja u životu.«⁸

---

⁸ EG, br. 49.